

ral School. The significance of genresemantic possibilities of performing style of choirs under Semen Dorohyi's direction is revealed. It is determined that professional skills of the outstanding choral artist provided for national song traditions and peculiarity of these traditions in the modern socio-cultural environment.

It is emphasized that the outstanding choral conductor and pedagogue, the representative of Odessa Choral School Semen Dorohyi is a direct active participant of Ukrainian artistic life with high professional potential. His creative activity contributes to the development and formation of the modern context of the spiritual life of Ukraine. Summarizing the above mentioned, it should be noted that the artistic and educational activities of Semen Dorohyi are recognized as a significant contribution to the development of conducting art of Ukrainian culture.

Key words: art, education, Odessa Choral School, conducting, Semen Dorohyi.

УДК 377.091.2

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2021.83.25>

Волкова С. Є., Мельник О. Ф., Шемет О. Ф.

ДОТРИМАННЯ ВИМОГ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ В ОРГАНІЗАЦІЇ ВИХОВНОЇ РОБОТИ В ЗАКЛАДІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Обґрунтовано важливість застосування системного підходу в реалізації виховної роботи в закладах фахової передвищої освіти. Зазначено, що в умовах розбудови української державності, процесів глобалізації та євроінтеграції в освіті винятково важливою є вимога підготовки не лише спеціаліста з високим рівнем професійної підготовки, а й особистості зі сформованими рисами громадянина своєї держави, готового працювати задля її розвитку та соціально-економічного прогресу.

У статті наведено тлумачення понятійних категорій “система”, “системний підхід”, обґрунтовано пріоритетність останнього в організації виховної роботи, описано структурні компоненти виховної діяльності в Житомирському базовому фармацевтичному фаховому коледжі, зокрема мету, завдання, зміст виховної роботи, суб’єкти виховного впливу.

Визначено основні напрями системи виховної роботи, як-от національно-патріотичний, інтелектуально-духовний, громадянсько-правовий, художньо-естетичний, трудовий та профорієнтаційний, сімейно-родинний, фізичний та утвердження здорового способу життя; описано практичні аспекти реалізації системного підходу. Наголошено, що застосування системного підходу в підготовці спеціалістів медичної та фармацевтичної галузей здійснюється на основі взаємодії трьох взаємопов’язаних компонентів: 1) системної організації освітнього процесу; 2) системного структурування навчально-наукового знання; 3) створення підсистеми суб’єкт-суб’єктної взаємодії між учасниками навчально-виховного процесу (“викладач – студент”, “студент – студент”, “студент – роботодавець”).

Наведено перелік форм і методів виховних заходів, за допомогою яких здійснюється практичне втілення змісту та тематики виховної роботи.

Ключові слова: система, системний підхід, заклади фахової передвищої освіти, професійна підготовка фармацевтів, спеціалістів із лабораторної діагностики.

Політичні та соціальні процеси, що відбуваються в Україні і спрямовані на утвердження незалежності Української держави, демократичних засад її розвитку, вирішення глобальних суспільно-економічних проблем, зумовлюють необхідність підвищення інтелектуального і духовного потенціалу суспільства, підготовки нової генерації фахівців, здатних створювати найновіші технології, а також посилення виховної роботи в сучасній національній моделі вищої та фахової передвищої освіти України. Пріоритети в державі відкривають нові підходи до здійснення виховної діяльності зі студентською молоддю в коледжі.

Зростання ролі особистості як професіонала і громадянина незалежної держави потребує нових підходів до навчання і виховання майбутніх фармацевтів та спеціалістів із медичної діагностики. В умовах інтеграції до європейського освітнього простору, ринкових відносин це має бути конкурентоспроможний фахівець із високим рівнем знань, умінь і навичок, зі стійкими моральними якостями, творчим мисленням, активною життєвою позицією та національною свідомістю.

Вагоме значення в професійному становленні фахівця має виховна робота в закладі освіти. Ефективність виховного впливу залежатиме від рівня структурованості виховної діяльності, можливостей практичної реалізації всіх виховних аспектів, що є можливим за умови використання системного підходу до організації виховної роботи.

Поняття “система”, “системний підхід” є достатньо розробленими як категорії, застосовні в загальній теорії пізнання та різних сферах науки і виробництва, починаючи з тлумачення цих понять як філософських категорій (Демокрит, Бертоланфі) та завершуючи дослідженнями сучасних учених, які використовують системний підхід як універсальний методологічний підхід у процесі наукового пізнання (Г. Атаманчук, Ю. Бех, І. Блауберг, О. Кустовська, М. Мескон, С. Оптнер, О. Остапчук, А. Слепцов). Особливості застосування системного підходу для дослідження педагогічних процесів обґрунтовували у своїх працях багато вітчизняних та західних вчених (Р. Андертон, М. Нейл, Н. Сільверн, С. Фагел, А. Холл, А. Алексюк, Ю. Бабанський,

В. Дашковський, Б. Долинський, В. Каган, Л. Кайдалова, В. Коротков, Н. Кузьміна, М. Матюшкін, В. Садовський, В. Семиченко, Ю. Шабанова, Є. Юдін). Проте практичні аспекти реалізації системного підходу в організації виховної роботи в закладах фахової передвищої освіти описано недостатньо.

Метою статті є аналіз структурних компонентів системи виховної роботи в Житомирському базовому фармацевтичному фаховому коледжі як взаємопов'язаних та взаємозумовлених компонентів цілісного освітнього процесу. Мета дослідження зумовила розв'язання таких завдань: 1) розтлумачити поняття "система" та "системний підхід" у контексті дослідження; 2) обґрунтувати практичні аспекти реалізації системного підходу в організації виховної роботи в закладі фахової передвищої освіти.

Для розуміння суті системного підходу необхідно осмислити поняття «система». У філософському значенні система (від грець. *systema* – ціле, складене з частин; поєднання) – це безліч елементів, що перебувають у відношеннях і зв'язках одне з одним, що утворює певну цілісність, єдність [9, с. 16]; у загальнонауковому значенні системою називається впорядкована множина взаємозалежних елементів і таких, що утворюють деяку цілісну єдність. *Системою* прийнято називати функціональну структуру, діяльність якої здійснюється в межах певної мети (наприклад, космос, планета, країна, місто, метрополітен, організація / установа, людина) [5, с. 6]. Російський дослідник О. Авер'янов визначає систему як обмежену кількість елементів, які взаємодіють» [1, с. 43]. Визначаючи поняття "система", необхідно враховувати його найтісніший взаємозв'язок із поняттями цілісності, структури, зв'язку, елементу, відношення, підсистеми та ін. Оскільки поняття системи має надзвичайно широку сферу застосування (майже кожен об'єкт може бути розглянутий як система), то його досить повне розуміння припускає побудову сімейства відповідних визначень (як змістових, так і формальних). Лише у межах таких визначень вдається сформулювати основні системні принципи: 1) цілісності; 2) структурності; 3) взаємозалежності системи і середовища; 4) ієрархічності; 5) множинності опису кожної системи [9, с. 20].

Є низка класифікацій систем, кожна з яких ґрунтується на певних сутнісних характеристиках системи. Для нашого дослідження актуальними є матеріальні живі системи – соціальні, які є надзвичайно різноманітними за своїми типами і формами. Саме до таких належать заклади освіти, зокрема фахової передвищої.

Системний підхід є загальним методологічним підходом, який застосовується в різноманітних наукових дослідженнях. Ідеологом сучасного підходу до загальної теорії систем вважають Людвіга фон Берталанфі [10], який зазначає, що системний підхід виник не випадково, а як реакція на тривале використання аналітичних способів дослідження. Системний підхід став потрібним з огляду на необхідність у досліджуваних об'єктах співвідносити між собою їхні частини і ціле, встановлювати взаємозв'язки незіставних (на перший погляд) фактів, накопичених у межах однієї наукової галузі, а також тоді, коли виникає необхідність пошуку аналогій і подібності в різних за природою явищах.

У філософському аспекті системний підхід означає формування системного погляду на світ, який бере за основу ідеї цілісності, складної організованості досліджуваних об'єктів, внутрішньої активності та динамізму [9, с. 28]. Представник логіки Д. Горський [3, с. 6] визначає системний підхід як "напрямок у методології наукового пізнання і соціальної практики, в основі якого лежить розуміння об'єктів як систем". Будь-яка система складається з певних структурних та функціональних одиниць, компонентів, складників, елементів, між якими встановлюються певні відношення і зв'язки, завдяки яким система є єдиним цілим, де властивості кожного компонента не можуть бути зрозумілі без урахування цих зв'язків. Властивості системи не просто є сумою властивостей окремих твірних елементів, а визначаються наявністю і специфікою зв'язків і відношень між елементами, тобто констатуються як інтегративні властивості системи як цілого [3, с. 8]. Системний підхід є формою накладання теорії пізнання і діалектики з дослідженням процесів, що відбуваються в природі, суспільстві, мисленні. Його суть полягає в реалізації вимог загальної теорії системи, згідно з якою кожен об'єкт у процесі його дослідження має розглядатися як велика і складна система і водночас як елемент більш загальної системи [9, с. 33].

Сьогодні системний підхід розглядається як важливий методологічний засіб наукового пізнання. Згідно з цим підходом виховний процес досліджується як цілісна система, компонентами якої є мета, зміст, методи, засоби, форми і результати діяльності. Застосування системного підходу в освіті орієнтує на виявлення типів зв'язку елементів структури такого складного об'єкта як педагогічний процес у вищому навчальному закладі, що функціонує за внутрішніми законами, які йому притаманні [4, с. 80].

Ефективність реалізації системного підходу під час побудови та функціонування соціальних систем передбачає обов'язковість вивчення і практичного використання таких восьми його аспектів:

- 1) **системно-елементного**, або системно-комплексного, який полягає у виявленні складників цієї системи;
- 2) **системно-структурного**, який полягає у з'ясуванні внутрішніх зв'язків і залежностей між елементами цієї системи;
- 3) **системно-функціонального**, який потребує виявлення функцій, для виконання яких створені й існують відповідні системи;
- 4) **системно-цільового**, який означає необхідність наукового визначення цілей і підцілей системи, їх взаємних зв'язків між собою;
- 5) **системно-ресурсного**, який полягає в ретельному виявленні ресурсів, потрібних для функціонування системи, для вирішення системою тієї чи іншої проблеми;

6) **системно-інтеграційного**, який полягає у визначенні сукупності якісних властивостей системи, що забезпечують її цілісність і особливість;

7) **системно-комунікаційного**, який означає необхідність виявлення зовнішніх зв'язків цієї системи з навколишнім середовищем;

8) **системно-історичного**, який дозволяє з'ясувати умови в часі, що вплинули на виникнення досліджуваної системи, пройдені нею етапи, сучасний стан, а також можливі перспективи розвитку [9, с. 33–34].

У Житомирському базовому фармацевтичному фаховому коледжі склалася і розвивається на науковій основі система виховної роботи, якій приділяється належна увага. Концепція становлення національного виховання студентської молоді ґрунтується на культурно-історичних цінностях народу, його традиціях і духовності і є фактором цілісного формування особистості. Виховання розглядається не як випадковий педагогічний вплив, а як система життєдіяльності і життєтворчості студентської молоді, що виражається в аудиторній (навчальний процес – виховне навчання) і позааудиторній (виховний процес – створення умов для раціональної самоорганізації студентської діяльності, культури праці та дозвілля) діяльності [2, с. 14].

Більшість дослідників вважають, що будь-яка педагогічна система складається зі взаємопов'язаних підсистем, компонентів. Цілісна виховна система є сукупністю закономірно побудованих, динамічно пов'язаних компонентів (мети, завдань, принципів, змісту, методів, засобів, форм, факторів). Досвід організації виховної роботи в коледжі свідчить про те, що система виховної роботи має складатися з окремих підрозділів (підсистем, ланок). Оскільки фармацевтичний коледж є соціально-педагогічною системою, то вона містить декілька взаємопов'язаних підсистем: адміністративну (управлінську), дидактичну, виховну. Виховну роботу слід розглядати як одну із самостійних систем, що є цілісним утворенням, метою якого є виховання студентів на заняттях навчального циклу та під час позааудиторної діяльності, що забезпечується викладачами-предметниками, керівниками практичного навчання, керівниками академічних груп та дієвістю студентського самоврядування.

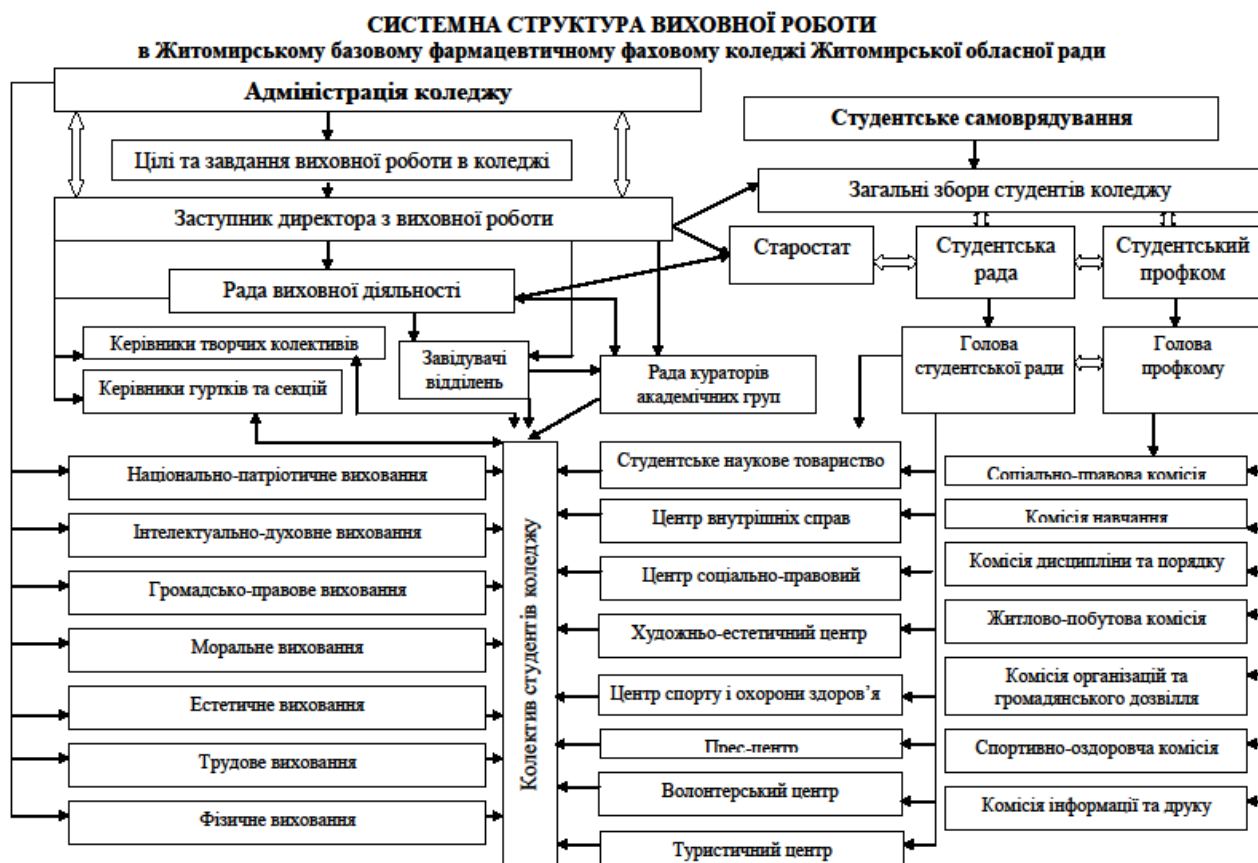

Рис. 1. Системна структура виховної роботи в Житомирському базовому фармацевтичному фаховому коледжі

З огляду на це, у фармацевтичному коледжі підсистемою виховної роботи є освітній процес, безпосередньо пов'язаний зі змістом навчальних дисциплін, їхнім виховним потенціалом. Іншою підсистемою виховної роботи є позааудиторна діяльність студентів, у процесі якої вони поглиблюють свої професійні знання, вміння та навички, набувають соціального досвіду, фізичного гарту тощо, третя підсистема – практичне навчання, як-от екскурсії на фармацевтичні виробництва.

У більш загальному розумінні застосування системного підходу в підготовці спеціалістів медичної та фармацевтичної галузей здійснюється на основі взаємодії трьох взаємопов'язаних компонентів: 1) системної

організації освітнього процесу; 2) системного структурування навчально-наукового знання; 3) створення підсистеми суб'єкт-суб'єктної взаємодії між учасниками навчально-виховного процесу ("викладач – студент", "студент – студент", "студент – роботодавець") [7, с. 93].

Стосовно першого компонента слід зазначити, що вся педагогічна та навчальна діяльність у Житомирському базовому фармацевтичному фаховому коледжі є чітко організованою системою, яка є частиною загальної системи освіти України. Організація навчально-виховного процесу в коледжі – це система організаційних і дидактичних заходів, спрямованих на реалізацію змісту освіти на освітньо-кваліфікаційному рівні "фаховий молодший бакалавр" та "бакалавр" відповідно до державних стандартів освіти.

Освітній процес здійснюється за затвердженими в установленому порядку навчальними планами та орієнтується на формування освіченої, гармонійно розвинутої особистості, здатної до постійного оновлення наукових знань, професійної мобільності та швидкої адаптації до змін і розвитку в соціально-культурній сфері, в галузях техніки, технологій, системах управління та організації праці в умовах ринкової економіки.

Організація навчального процесу полягає також у створенні відповідної кадрової підсистеми, що містить органи управління, функціональні навчальні підрозділи, до яких належать відділення і циклові комісії, відповідний викладацький склад та обслуговувальний персонал, органи студентського самоврядування.

Системне структурування навчально-наукового знання передбачає введення спеціальних комплексів (блоків, модулів), що відображають розвиток системних комплексних уявлень. Так, навчальними програмами передбачений блок загальноосвітніх дисциплін, спрямованих на формування ключових компетенцій майбутніх спеціалістів; наступний блок – це фундаментальні та фахово спрямовані дисципліни, які формують інформаційне та навичкове підґрунтя для оволодіння професійними знаннями, вміннями, навичками; третій блок передбачає формування професійних знань, професійної майстерності, навичок конкретної професійної діяльності [7, с. 94]. Такі комплекси-системи є дидактичними одиницями, які є порівняно самостійними змістовними утвореннями, що складаються з різних елементів (навчальних дисциплін). Водночас кожна дидактична одиниця утворює взаємопов'язане ціле. Такі одиниці – це своєрідні клітинки навчального процесу [6, с. 56].

Третій компонент у реалізації системного підходу полягає у створенні системи функціональної взаємодії між учасниками освітнього процесу. Між ними встановлюються інформаційні, організаційно-діяльнісні (спільна пошукова, творча діяльність), комунікативні (вербальні і невербальні) зв'язки, пов'язані з управлінням та самоуправлінням, контролем та самоконтролем [7, с. 94].

На основі особистісно орієнтованого навчання в процесі навчально-виховної діяльності має встановитись міжособистісна взаємодія педагога та студента. Співучасники такої взаємодії функціонують як особистості. Це основний принцип такої предметно-діяльнісної комунікації, оскільки лише особистість виховує особистість [6, с. 70].

На цю закономірність звертав увагу свого часу К. Ушинський: "Вплив особистості вихователя на молоду душу становить ту виховну силу, яку неможливо замінити ані підручниками, ані моральними сентенціями, ані системою заохочень і покарань" [8, с. 29].

Оскільки система виховної роботи охоплює низку взаємопов'язаних компонентів (мета, завдання, принципи, зміст, методи, засоби, форми, фактори), то розглянемо їх більш детально.

Система заходів із виховання студентів Житомирського базового фармацевтичного фахового коледжу базується на основних положеннях Концепції національної системи виховання з урахуванням органічного взаємозв'язку процесу навчання та виховання.

Проблема виховання високопрофесійної особистості з достатнім рівнем загальнолюдської, правової, екологічної, духовної, національної, політичної культури є одним із пріоритетних напрямів діяльності сучасного вищого навчального закладу. З огляду на це, *мета* виховної роботи полягає у формуванні цілісної особистості з високим рівнем розвитку загальної культури (уособлення поєднання інтелектуального потенціалу, духовності, високого професіоналізму та компетентності як фахівця і як людини з яскраво вираженою національно-громадянською позицією).

Головне *завдання* виховної роботи в коледжі полягає у створенні сприятливих умов для розвитку і формування високих професійних і моральних якостей студентської молоді, активної участі в громадському житті, активної життєвої позиції, поваги до законів держави, національної свідомості і самосвідомості, національної гідності, патріотизму, активного та здорового способу життя, гуманізму, духовності, творчого мислення і встановлення міжособистісних відносин.

З огляду на це, колектив коледжу створив чітку систему виховної роботи, яка забезпечує умови для повноцінного розвитку особистості.

Весь комплекс виховної роботи педагогічного колективу з формування національно-патріотичної свідомості як фактора цілісного формування особистості студентської молоді, враховує інтереси студентської молоді, загальноосвітній та культурний рівні, а також окремі психолого-педагогічні аспекти, які виникають у студентському колективі залежно від впливу соціального середовища та інших факторів.

Зміст виховної роботи містить: розвиток культури мислення та інтелектуальних здібностей студентів; формування у студентів гуманістичного світогляду, гуманного ставлення до людини, суспільства, природи; формування у студентів громадянськості як інтегративної якості особистості; зміцнення історичної пам'яті молодого покоління, плекання усвідомлення любові до України; формування правової культури особистості;

розвиток політичної культури студентської молоді; формування працелюбності, творчого потенціалу молоді людини; прищеплення студентам здорового способу життя, формування естетичних смаків.

Реалізація змісту та основних завдань і принципів виховної роботи в коледжі здійснюється за такими пріоритетними напрямками виховання, як національно-патріотичне, інтелектуально-духовне, громадянсько-правове, художньо-естетичне, трудове та профорієнтаційне, сімейно-родинне, фізичне виховання та утвердження здорового способу життя.

Колектив коледжу підвищує результативність виховання через удосконалення традиційних форм роботи, пошуку нових систем виховання, впровадження розвивальних технологій. Таким чином, виховні заходи серед студентської молоді в коледжі спрямовані на формування повноцінної цілісної особистості, індивідуальності кожного студента і виховання кращих рис людини та громадянина.

Кожен із напрямів виховної роботи спрямований на досягнення мети, розв'язання конкретних завдань і передбачає використання відповідних форм та методів роботи. Незмінна єдність, взаємодоповнюваність усіх видів виховання є важливою умовою результативності виховної роботи загалом. Наведемо для прикладу перелік окремих виховних заходів та форм їх проведення.

Таблиця 1

Форми і методи виховної діяльності

Форма проведення	Тема заходу	Використані методи
Профілактичний тренінг	“Живи і нічого не бійся”	бесіда, анкетування, інтерактивні вправи
Фотосушка	Фармація: від історії до сучасності	ілюстрація
Практичний семінар	Давай дружити!	бесіда, рольова гра
Відкрита виховна година з нагоди 150-річчя Лесі Українки	Хотіла б я піснюю стати...	розповідь, художнє декламування, візуалізація, наочно-ілюстративний; методи емоційного впливу (танець, пісня, інструментальна гра)
Загальнонаціональний урок пам'яті до 80-х роковин із дня трагедії Бабиного Яру.	Гіркі уроки минулого	розповідь, бесіда, візуалізація
Круглий стіл до Європейського дня мов з метою підтримки й розвитку у студентів мовного різноманіття	Скільки ти знаєш мов – стільки разів ти людина!	мозковий штурм, мікрофон, “гарячий м'яч”, інтелектуальне доміно, діалог, бесіда
Роз'яснювальна бесіда	Вся правда про COVID-19. Профілактика та ризики зараження».	розповідь, бесіда, дискусія
Екскурсія	Голова Чацького – унікальна пам'ятка природи	наочно-ілюстративний, розповідь, бесіда
Психолого-педагогічна година	Дистанційне навчання: переваги й ризики	анкетування, бесіда, відкритий мікрофон
Правопросвітницький практикум	Булінг у закладі освіти. Правовий захист кожного студента	розповідь, бесіда, вивчення нормативних документів, тестування, метод вирішення ситуаційних завдань
Ілюстративно-інформаційна інсталяція	Українське військо: козацька доба – сучасність	наочно-ілюстративний, дослідницько-пошуковий
Усний журнал	Герої Крут – сучасні паралелі	розповідь, бесіда
Виховна година-реквієм	Небесна сотня у вирій полетіла	розповідь, демонстрація
Літературно-мистецька панорама	Верхівнянська муза	розповідь, художньо-ілюстративний
Вікторина	Подорож океаном рідної мови	гра
Конкурс на кращу відеорекламу академічної групи	Бути студентом ЖБФК – це круто!	проблемно-пошуковий
Майстер-клас	Протидія мови ненависті в молодіжному середовищі засобами просвіти	колективна творча справа, експеримент
Інформаційний дайджест	Україна в олімпійських іграх	бесіда, розповідь
Літературно-історична конференція	Жінка у соціокультурному просторі. Руїнування колоніального стереотипу	евристична бесіда, аналіз та порівняння, розповідь
Флешмоб	Вишиванка – генетичний код нації	творчо-пошуковий, демонстрації
Тематична виховна година	Різдвяні традиції моєї родини	бесіда, розповідь, ілюстративний
Віртуальна подорож	Софіївка – перлина Умані	візуалізації, ілюстративно-демонстраційний, розповідь
Організаційна виховна година	Підбиття підсумків успішності та відвідування за I семестр	аналіз, узагальнення, ранжування, бесіда

Виняткову роль у вихованні відіграє викладач коледжу. Ставлення викладацького складу до роботи, високий рівень професіоналізму, ерудиція, самодисципліна, прагнення до творчості сприяє розвитку подібних якостей і в студентському середовищі. Саме інтелігентність, комунікабельність, тактовність створюють таку атмосферу між викладачами і студентами, коли останні стають рівноправними суб'єктами одного процесу освіти і виховання, саморозвитку, соціокультурного визначення.

Студентське самоврядування коледжу відіграє важливу роль для самостійної громадської діяльності студентів у реалізації функцій управління життям студентського колективу згідно з цілями та завданнями, які постають перед ними. Вона є елементом загальної системи управління виховним процесом та передбачає максимальне врахування інтересів та потреб студентів на основі вивчення громадської думки і конкретних ініціатив.

Особливо важлива роль в організації виховної роботи в коледжі належить кураторам академічних груп. Завдання інституту кураторства в сучасних умовах – допомогти розібратись і організувати, а не нав'язувати погляди, не підмінити студента в його діяльності. Важливим є також те, щоб робота кураторів не йшла в розріз зі студентським самоврядуванням, а доповнювала б його, утворюючи єдину демократичну виховну систему.

Сучасний період розвитку суспільства в незалежній державі Україна відкриває широкі можливості для оновлення змісту освіти, що дає змогу формувати духовно багате покоління людей. Це зумовлює новий підхід до виховання студентської молоді. Виникла соціальна потреба у формуванні творчої особистості майбутнього спеціаліста, який би зміг розв'язувати не лише професійні завдання, а й такі, що забезпечують прогрес нації.

Висновки. Таким чином, важливим чинником професійної підготовки майбутніх фармацевтів та фахівців із лабораторної діагностики є системно і якісно організована виховна діяльність як цілісний педагогічний процес формування, розвитку особистості (спеціаліста середньої ланки, бакалавра), який здійснюється на основі органічної єдності з навчальним процесом, взяття до уваги особистих інтересів, нахилів студентів, соціальних вимог суспільства й особливостей функціонування медичного закладу освіти, спрямований на формування компетентного зрілого спеціаліста. Це стане можливим лише в тому разі, коли питання виховання майбутніх фахівців стане принциповим і пріоритетним, проводитиметься системно на державному з використанням сучасних підходів, виховних моделей і технологій.

Використана література:

1. Аверьянов А. Н. Система: философская категория и реальность. Москва, 1976. 188 с.
2. Безугла М. В. Формування у студентської молоді духовно-культурних цінностей освіти : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 ; Східноукраїнський національний університет імені В. Даля. Київ, 2015. 20 с.
3. Васюков Ю. В. Педагогічні теорії, технології, досвід (Дидактичний аспект). Харків : Скорпіон, 2000. 120 с.
4. Вітвицька С. С. Теоретичні і методологічні засади педагогічної підготовки магістрантів в умовах ступеневої освіти : монографія. Житомир : "Полісся", 2015. 416 с.
5. Кайдалова Л. Г., Сабатовська І. С. Системний підхід у вищій освіті : методичні рекомендації для магістрантів зі спец. 8.18010021 "Педагогіка вищої школи". Харків : НФаУ, 2013. 39 с.
6. Кремень В. Г. Освіта і наука України: шляхи модернізації. *Факти, роздуми, перспективи*. Київ : Грамота, 2003. 443 с.
7. Мельник О. Ф. Формування професійної компетентності майбутніх техніків-технологів виробництва харчової продукції в процесі вивчення природничих дисциплін : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Житомир, 2018. 22 с.
8. Ушинський К. Д. Собрание сочинений (педагогические статьи) / составитель В. Я. Струминский. Москва-Ленинград : Академия педагогических наук РСФСР. Т. 2. 1948. 657 с.
9. Шабанова Ю.О. Системний підхід у вищій школі : підручник для студентів магістратури ; М-во освіти і науки України; Нац. гірн. ун-т. Донецьк : НГУ, 2014. 120 с.
10. Bertalanffy L. General Systems Theory. A. Critical Review General Systems, 1962. p. 7.

References:

1. Averyanov A. N. (1976) Systema: filosofskaya kategoriya i realnost [System: philosophical category and reality]. Moscow. (in Russian)
2. Bezugla M. V. (2015) Formuvannya u studentskoi molodi dukhovno-kulturnykh tsinnosti osvity [Formation of spiritual and cultural values of education in student youth] (PhD Thesis), Kharkiv: East Ukrainian National University
3. Vaskov Y. V. (2000) Pedagogichni teorii, tekhnologii, dosvid (Dydaktychnyi aspekt) [Pedagogical theories, technologies, experience (Didactic aspect)], Kharkiv: Scorpio. (in Ukrainian)
4. Vitvytska S. S. (2015) Teoretychni i metodolohichni zasady pedagogichnoi pidhotovky mahistrantiv v umovakh stupenevoi osvity: [monohrafiia] [Theoretical and methodological principles of pedagogical training of undergraduates in terms of degree education: [monograph], Zhytomyr: "Polissya".
5. Kaidalova L. G., Sabatovskaya I. S. (2013) Systemnyi pidkhid u vyshchii osviti: metodychni rekomendatsii dlia mahistrantiv zi spets. 8.18010021 «Pedagogika vyshchoi shkoly» [System approach in higher education: methodical recommendations for undergraduates with special. 8.18010021 "Pedagogy of higher school"], Kharkiv: National Pharmaceutical University
6. Kremen V. G. (2003) Osvita i nauka Ukrainy: shliakhy modernizatsii (Fakty, rozdumy, perspektyvy) [Education and science of Ukraine: ways of modernization (Facts, reflections, prospects)]. Kyiv: Gramota. (in Ukrainian)
7. Melnyk O. F. (2018) Formuvannya profesiinoi kompetentnosti maibutnikh tekhniv-tekhnolohiv vyrobnytstva kharchovoi produktsii v protsesi vyvchennia pryrodnychikh dystsyplin: dys. ... kandydata ped. nauk: 13.00.04. [Formation of professional competence of future technicians-technologists of food production in the process of studying natural disciplines: PhD Thesis], Zhytomyr.

8. Ushinsky K. D. (1948) *Sobranye sochyneni (pedagogicheskiye statyi)*; [Collection of essays (pedagogical articles); compiled by V. Y. Struminsky] Moscow-Leningrad: Academy of Pedagogical Sciences of the RSFS, Vol. 2. (in Russian)
9. Shabanova Y. O. (2014) *Systemnyi pidkhd u vyshchii shkoli: pidruch. dlia stud. Mahistratury [System approach in high school: textbook. for students. master's degree]* Ministry of Education and Science of Ukraine/ Donetsk: National Mining University
10. Bertalanffy, L. 1962. *General Systems Theory. A. Critical Review General Systems*, p. 7.

Melnyk O. F., Volkova S. Y., Shemet O. F. Compliance with the requirements of a systemic approach in the organization of educational work in the institutions of professional prehigher education

The article substantiates the importance of applying a systematic approach in the implementation of educational work in institutions of professional prehigher education. It is noted that in the context of Ukrainian statehood development, globalization, and European integration in education the requirement to train not only a specialist with a high level of professional training, but also a person with established traits as a citizen of his country, ready to work for its development and socio-economic progress.

The article presents the interpretation of the conceptual categories "system", "system approach", substantiates the priority of the "system approach" in the organization of educational work; describes the structural components of educational activities in the Zhytomyr Basic Pharmaceutical Vocational College, in particular the purpose, objectives, content of educational work, the subjects of educational influence.

It is defined the basic directions of systematic educational work: national-patriotic, intellectual-spiritual, civil-legal, artistic-aesthetic, labor and career guidance, family, physical education, and the establishment of a healthy lifestyle; it is described the practical aspects of systematic approach. It is emphasized that the application of a systematic approach in the training of specialists in the medical and pharmaceutical industries is based on the interaction of three interrelated components.: 1) systematic organization of the educational process; 2) systematic structuring of educational and scientific knowledge; 3) creation of a subsystem of subject-subject interaction between the participants of the educational process (teacher-student, student-student, student-employer).

It is given the list of forms and methods of educational activities by means of which is carried out the practical embodiment of the maintenance of educational work and their subjects.

Key words: system, system approach, institutions of professional prehigher education, professional training of pharmacists, specialists in laboratory diagnostics

УДК 378.147: 615.1

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2021.83.26>

Перико І. О.

**ДОСВІД ВИКЛАДАННЯ БІОЛОГІЇ З ОСНОВАМИ ГЕНЕТИКИ
У ФАРМАЦЕВТИЧНОМУ КОЛЕДЖІ**

Здійснено аналіз професійно-орієнтованого потенціалу змісту та методів викладання навчальної дисципліни "Біологія з основами генетики" для студентів, що навчаються за освітньо-професійною програмою "Фармація" та здобувають рівень вищої освіти перший (бакалаврський) у фаховому коледжі. Детально проілюстровано взаємозв'язок тем цього курсу із фаховими дисциплінами та професійною діяльністю майбутніх фармацевтів. Специфіка навчальної дисципліни "Біологія з основами генетики", а саме близькість її змісту зі шкільним курсом біології вимагає особливого підходу до організації навчальної діяльності здобувачів освіти. Спираючись на досвід використання професійно-орієнтованого викладання, аргументовано його ефективність і важливе значення для підвищення мотивації студентів до навчання. Такі питання навчального курсу, як будова, функціонування та життєвий цикл клітини є теоретичною базою для розуміння механізмів дії багатьох лікарських засобів. У статті наведено приклади препаратів, які впливають на функціонування конкретних клітинних структур, процеси поділу клітини та запрограмованої клітинної смерті (апоптозу). Вказано на форми самостійної роботи студентів під час вивчення окремих тем модуля "Основи генетики", а саме питань спадкових хвороб, їх етіології та фармакокорекції. Продемонстровано доцільність вивчення майбутніми фармацевтами основ біотехнології та генної інженерії, сучасні досягнення яких знаходять практичне застосування у виробництві лікарських препаратів. Питання основ медичної паразитології характеризується найбільш очевидними зв'язками з фаховими дисциплінами та майбутньою професією студентів фармацевтичного коледжу. Під час вивчення різних видів паразитів (найпростіших, гельмінтів, членистоногих) необхідно демонструвати взаємозумовленість їх морфології та життєвих циклів і засобів лікування та профілактики відповідних хвороб.

Ключові слова: біологія, основи генетики, медична паразитологія, професійно-орієнтоване навчання, фармацевтичний фаховий коледж, студенти-фармацевти, фармація.

Модернізація вищої медичної та фармацевтичної освіти визначає професійну компетентність як ключовий критерій якості підготовки конкурентноспроможних фахівців. Компетентнісний підхід регламентується стандартами вищої освіти та відображається у всіх навчально-методичних матеріалах навчальних дисциплін як професійного, так і природничо-наукового циклу. Студенти фармацевтичного коледжу, що навчаються за освітньо-професійною програмою "Фармація" та здобувають рівень вищої освіти перший